

**DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT**

Helsetilsynet
Postboks 7000 St. Olavs plass
0130 OSLO

Deres ref
2007/2044

Vår ref
200803647-/VP

Dato
07.10.2008

Vedrørende klage over avslag på innsyn i pasientjournal fra før pasientrettighetslovens ikrafttredelse - Helsetilsynet i fylkets kompetanse etter pasientrettighetsloven § 7-2

Vi viser til brev av 25. august 2008 fra Helsedirektoratet med anmodning om departementets vurdering av ovennevnte.

[redacted] ber [redacted] Universitetssykehus om innsyn i sin avdøde ektefelle [redacted] journal. Journalopplysningene stammer fra årene før ektefellen døde i 1988.

Sykehuset har avslått begjæringen om innsyn med henvisning til at journalen "er fra før 01.01.2001". Saken er klaget inn til Helsetilsynet i Rogaland som også har avslått innsyn. Begrunnelsen var som følger:

"Nærmeste pårørendes rett til innsyn etter pasientrettighetsloven § 5-1 femte ledd gjelder kun for journalopplysninger skrevet etter at pasientrettighetsloven trådte i kraft, dvs. for journalopplysninger etter den 01.01.01. For journalopplysninger skrevet før dette tidspunktet foreligger det ingen tilsvarende klageadgang. Spørsmål om helsepersonell plikter å gi innsyn i journal skrevet før dette tidspunktet, kan kun prøves av retten.

[...]

Helsetilsynet har på den bakgrunn ingen kompetanse til å avgjøre hvorvidt [redacted] kan få innsyn i ektefellens journal".

Avslaget ble påklaget til Sivilombudsmannen, som i brev av 29. november 2007 ba

Postadresse
Postboks 8011 Dep
0030 Oslo

Kontoradresse
Einar Gerhardsens plass 3

Telefon
22 24 90 90
Org no.
983 887 406

Helserettavdelingen
Telefaks
22 24 37 69

Saksbehandler
Vegard Pettersen
22 24 85 07

Helsetilsynet i Rogaland om å vurdere sin kompetanse på nytt. Tilsynet konkluderte 14. februar 2008 med at *"det er fortsatt knyttet usikkerhet til hvorledes de delegasjonsmessige forhold er, og på hvilket nivå kompetansen for realitetsbehandling ligger. Helsetilsynet i Rogaland har derfor funnet det mest hensiktsmessig å oversende saken med vedlegg til Sosial- og helsedirektoratet for avklaring og uttalelse derfra"*.

Heløedirektoratet oversendte i brev av 25. august d.å. saken til departementet fordi *"kompetansespørsmålet etter pasientrettighetsloven § 7-2 er av en slik prinsipiell karakter"*.

Departementet kan ikke ta stilling til om innsyn skal innvilges i denne konkrete saken, men vil i det følgende vurdere hvilket regelverk som får anvendelse og hvorvidt Helsetilsynet i Rogaland har vedtakskompetanse som klageorgan.

Pasientrettighetslovens anvendelse

Pasientrettighetsloven trådte i kraft 1. januar 2001 og gir ingen uttrykkelige bestemmelser om lovens tidsmessige virkeområde. Utgangspunktet er derfor at loven regulerer rettigheter og plikter som har sitt utspring i forhold som oppstår etter lovens ikrafttredelsestidspunkt. På et slikt grunnlag ville en forespørsel om innsyn i pasientjournal som var rettet til helsepersonell etter 1. januar 2001 måtte vurderes etter pasientrettighetsloven. Innsyn i pasientopplysninger ville i så fall måtte gis uavhengig av om de var nedtegnet før eller etter ikrafttredelsestidspunktet.

Imidlertid følger det av forarbeidene at det skal gjelde begrensninger i dette utgangspunktet for innsyn i journaler. I Ot.prp. nr. 12 (1998-99) Om lov om pasientrettigheter, punkt "7.6.1 Pasientens rett til innsyn i egen journal" (vår understrekning), uttaler departementet følgende:

"Regelforslaget vil bare bli gitt virkning fremover i tid. Journalnedtegnelser er gjort med dagens regelverk for øye. En del opplysninger er nedtegnet i større utstrekning enn tilfellet vil bli etter den foreslåtte regel, eller nedtegnelsene er gitt en direkte form som etter den foreslåtte innsynsbestemmelse vil bli utformet mer generelt. Den foreslåtte utvidelsen av innsynsretten vil derfor være mest hensiktsmessig i forhold til journaler som er ført med en ny rettstilstand for øye".

I merknaden til pasientrettighetsloven § 5-1 annet ledd i samme proposisjon presiseres det at *"for journalopplysninger som er nedtegnet etter gjeldende regelverk skal gjeldende innsynsregler legges til grunn"*. Før 1. januar 2001 var pasientens innsyn regulert i legeloven.

Spørsmålet er om det er grunn til å oppstille en tilsvarende fortolkning vedrørende pårørendes innsyn i journal etter pasientens død, jf. pasientrettighetsloven § 5-1 femte ledd. I forarbeidene er det ikke uttrykkelig sagt at pårørendes innsyn etter pasientens død skal følge tidligere gjeldende regelverk. Imidlertid er det liten grunn til at pårørende skal ha en annen og større rett til innsyn i pasientens journalopplysninger

enn det pasienten vil ha. Dette taler for å likestille de to situasjonene. Helsedirektoratet har videre i rundskriv IS-12/2004 lagt til grunn at også nærmeste pårørendes rett til innsyn i journal kun er ment å gjelde for journalopplysninger skrevet etter at pasientrettighetsloven trådte i kraft. Dette er fulgt opp i direktoratets praksis.

På denne bakgrunn legger departementet til grunn at pasientrettighetsloven § 5-1 femte ledd ikke får anvendelse når pårørende ber om innsyn i de delene av en avdød pasients journal som er nedtegnet før 1. januar 2001.

De klare uttalelsene i forarbeidene, samt hensynet til at pasienter og pårørende bør kunne be om innsyn også i pasientopplysninger nedtegnet før 2001, innebærer etter departementets oppfatning at innsyn i slike tilfeller må vurderes etter tidligere gjeldende lov 13. juni 1980 om leger.

Innsyn og klage etter tidligere gjeldende legelov

Legeloven § 46 om pasients rett til innsyn i journal lød som følger:

"En pasient har rett til å gjøre seg kjent med sin journal med bilag, medmindre legen av hensyn til hans helse eller hans forhold til person som står ham nær, finner det utilrådelig at han får kjennskap til den eller deler av den.

En pasient kan i tilfelle be om at journalen gjøres kjent for en representant han utpeker. Antar legen at denne ikke er egnet for oppdraget, kan han be en annen utpekt. En lege eller en advokat kan ikke avvises med mindre særlige forhold foreligger.

Blir en pasient nektet innsyn, eller den han utpeker som representant avvist, kan han klage til departementet. Legen skal gjøre pasienten kjent med adgangen til å klage og såvidt mulig med grunnen til sitt standpunkt.

Departementet kan gi nærmere forskrifter om pasients innsyn i sin journal".

Pasientens pårørende er ikke gitt en uttrykkelig rett til innsyn. Imidlertid har Justisdepartementets lovavdeling i en uttalelse nr. 3047 fra 1984 konkludert med at bestemmelsen også må forstås slik at pårørende "i noen utstrekning må antas å ha en viss innsynsrett". Lovavdelingen skriver videre at "taushetsplikten etter § 37 må ikke være til hinder [for innsyn]. Det må med andre ord foreligge vektige grunner".

Lovavdelingen fant også grunn til å tolke § 46 tredje ledd utvidende slik at pårørende ville ha rett til å klage på vedtak med avslag på innsynsbegjæring.

Departementet slutter seg til Lovavdelingens tolkning av legeloven.

Klageinstans

Tidligere gjeldende legelov § 46 tredje ledd bestemmer at klage kan rettes til "departementet".

Departementet delegerte kompetansen til å behandle klager etter §§ 37 andre ledd og 46 tredje ledd først til Statens helsetilsyn 11. november 1983 og deretter til fylkeslegene, med virkning fra 1. januar 1994. Dette fremgår av "Delegasjonsskriv av 01.01.1995 - Arbeids- og myndighetsfordeling mellom Sosial- og helsedepartementet, Statens helsetilsyn, Statens legemiddelkontroll og fylkeslegene", jf. departementets sakanummer 96/04970 og Statens helsetilsyns saksnummer 94/1155. Departementet kjenner ikke til at delegasjonen til fylkeslegene etter legeloven § 46 tredje ledd har blitt endret i ettertid.

Legeloven ble opphevet da pasientrettighetsloven trådte i kraft 1. januar 2001. Departementet legger til grunn at de tidligere delegasjonsfullmakter vil gjelde for de tilfellene hvor legeloven likevel skal legges til grunn for behandlingen av en klage. Fra 1. januar 2003 ble fylkeslegene integrert i fylkesmannsambetet. Fylkeslegene er nå i følge lov 30. mars 1984 nr. 15 om statlig tilsyn med helsetjenesten § 1 tredje ledd "tillagt myndighet som «Helsetilsynet i fylket»".

Departementets konklusjon

På bakgrunn av det ovennevnte konkluderer departementet med at tidligere gjeldende lov 13. juni 1980 om leger får anvendelse når pårørende ber om innsyn i de delene av en avdød pasients journal som er nedtegnet før 1. januar 2001. Helsetilsynet i fylket har etter departementets vurdering den nødvendige kompetanse til å avgjøre klagesaker etter legeloven §§ 37 andre ledd og 46 tredje ledd.

Med vennlig hilsen

Elisabeth Salvesen e.f.
avdelingsdirektør

Vegard Pettersen
seniorrådgiver

Kopi:
Stortingets ombudsman for forvaltningen
Statens helsetilsyn
Helsetilsynet i Rogaland